

COĞRAFYA ÖĞRETİMİNDE YARATICI YAZMA YÖNTEMİNİN ETKİLİLİĞİ

Yrd. Doç. Dr. Sibel Işık MERCAN

Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi, smercan@sinop.edu.tr

ÖZ

Son 10 yıldır Türkiye’de coğrafya öğretiminde öğrenci merkezli bir yaklaşım olan yapılandırmacı yaklaşıma uygun öğretim programları geliştirilip uygulanmaya başlanmıştır. Bu durumun paralelinde farklı yöntem ve tekniklerin coğrafya dersinde kullanımıyla ilgili çeşitli çalışmalar yapılmakta ve zengin bir literatür oluşturulmaktadır. Bu literatürün bulunduğu zemin; öğrencilerin öğrenmeye karşı istekli olmalarının başarıyı arttırdığı yönündedir. Bu nedenle öğrencilerin hayal dünyalarını en iyi ifade eden yollardan biri olan hikâyelerin günlük yaşamdaki olaylarla ilişkilendirildiğinde birçok bilim dalının öğretiminde olduğu gibi coğrafya öğretiminde de öğrenmeyi anlamlı kalması beklenmektedir.

Bu araştırmanın amacı; Coğrafya konularını öğrenmede 10. Sınıf öğrencilerinin yaratıcı yazma yoluyla elde ettiği hikâyelerin sınıf içi etkinliklerde kullanılmasının öğretime etkisini belirlemektir. Araştırma öntest - sontest kontrol gruplu deneysel desen modelinde tasarlanmıştır. Bu çalışma 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılında Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı bir Anadolu Lisesinde 10. sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırmaya toplam 50 öğrenci katılmıştır. Bunlardan 25’i deney grubu, 25’si ise kontrol grubudur. Araştırmada 5 seçenekli çoktan seçmeli 25 maddeden oluşan akademik başarı testi kullanılmıştır. Araştırmanın uygulama süreci 4 haftadır. Araştırma sonucunda yaratıcı yazma destekli sınıf içi etkinlikleri ile öğrenim yapılan deney grubundaki öğrencilerin akademik başarılarındaki artışın, kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hikâye, Coğrafya Öğretimi, Yaratıcı Yazma Yöntemi, Akademik Başarı.

EFFECTIVENESS OF CREATIVE WRITING METHODS IN GEOGRAPHY EDUCATION

ABSTRACT

For last ten years, curriculums appropriate to constructivist approach which is student centered, have begun being applied in teaching Geography. Along with this, various studies are conducted on different techniques and methods to use in Geography lesson and rich literature is created. The ground on which this literature is, supposes that students' willingness increases the success. Therefore, it is expected that stories which is one of the way sex pressing the imaginary world of students, make learning process meaningful like in many other sciences, when they are associated with Daily events.

The purpose of this study is to determine the effect of using stories which students gain through creative writing method in learning Geography in classroom activities, on teaching. The basic research method is the pre-test/post-test experimental research technique with control groups. This study is carried out in an Anatolian High school depending on Bursa Provincial Directorate of Education with 10th grade students in 2012-2013 education years. 50 students participated in the study in total. 25 of those are in experimental group and another 25 of those are in control group. Academic Success test consisted of 5 multiple choices, 25 items and Geography course attitudes cleared used. Implementation process of the study is 4 weeks. In result of the study, it is determined that the increase in academic success and attitudes of experiment all group students who were taught with creative writing supported classroom activities, shows significant difference when compared to the control group.

Keywords: Story, Teaching Geography, Creative Writing Method, Academic Success.

1. GİRİŞ

Günümüzde ekonomik ve sosyal kalkınmanın en önemli bileşeni eğitimidir. Tüm dünyada hızlı ve sürekli bir değişim vardır ve bilgi toplumuna geçilmiştir. Bilgi toplumuna geçişin en önemli şartlarından birisi; bilgiye yapılacak olan yatırımdır. Bu sebeple gelişmekte olan ülkelerin gelişimine en büyük katkı eğitim öğretim alanındaki yatırımdır.

Eğitim öğretim süreci bir bütün olarak ele alındığında görülmektedir ki; tüm dünyada bilim adamları öğrenmenin ne olduğu ve nasıl oluştuğunu araştırarak çeşitli öğrenme kuramları geliştirmişlerdir. Bu öğrenme kuramlarından biri de 1800 ve 1900'lü yıllardaki Kant felsefesine ve İtalyan filozofu Giambattista Vico'nun düşüncesine dayandırılmaktadır. Çalışmamızda "yapılandırmacı" olarak ele alınan bu kuram literatürde yapılandırmacı, kurgulamacı, oluşturmacı, bütünleştirmeci gibi farklı isimlerde tanımlanmıştır. Yapılandırmacı kuramın uzun bir tarihi geçmişe dayandığı ve yapılandırmacılığı benimsemeyen ilk eğitimcinin 18. Yüzyılda İtalya'da yaşayan Giambattista Vico olduğu ileri sürülmektedir (Arslan, 2004). Bunun yanı sıra eğitim yaklaşımı olan yapılandırıcı yaklaşım 20.yüzyılın son yarısında gelişmiştir (Woods,1996; Wood, 1997; Bruner, 1996; Ün Açıkgöz, 2005.akt: Karabağ&Şahin, 2007:294; Richardson,2003). Türkiye'de ise öğretim programlarının Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yeniden yapılandırılmaya gidilmesiyle birlikte 2003 yılından itibaren yenilenen öğretim programları yapılandırmacı yaklaşıma göre düzenlenmeye başlanmıştır. Böylece eğitim sistemimiz de günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir potansiyelle donanmıştır.

Bu bağlamda ülkemizde 2005 yılında ilk kez uygulanmaya başlayan yapılandırmacı temele dayalı Coğrafya Dersi Öğretim Programı (CDÖP) eğitimde, bireylerin coğrafya eğitim gereksinmelerini karşılamaya yönelik önemli bir adım olmuştur. Bu öğretim programında;

- Doğa ve insana ait konuları anlama
- Doğa ve insana ait konularla ilgili olarak karşılaşılan sorunları belirleme
- Karşılaşılan sorunlar hakkında kalıcı çözümler üretme
- Edindiği bilgi ve becerileri yaşantısında kullanmasını sağlama gibi hedeflerin gerçekleştirilmesi amaçlanır (MEB, 2005).

Böylece CDÖP (2005)konular bakımından esnek tutulmakla birlikte yapılandırmacı bir anlayış çerçevesinde organize edilmiştir (Öztürk, 2007).

Konu olarak coğrafya biliminde insan ve çevre etkileşimi esastır ve coğrafyacılar incelenen çevrenin özelliklerini belirleyen her türlü faktörün o ortama katkısını bilmek ve buna göre analiz ve sentez yapmak durumundadır. Sürdürülebilir kalkınma için eğitimde ana bileşenler olan insan, çevre ve ekonomi coğrafyanın inceleme alanındaki anahtar temalardır ve coğrafyada bu bileşenlerin birbirleriyle olan ilişkilerini ve etkileşimlerini ortaya koyma esastır. Bu nedenle, sürdürülebilir kalkınma için eğitimin, insan-çevre ilişkisini bütünsel olarak inceleyen coğrafya biliminin yararlanmaksızın etkin ve faydalı bir şekilde verilmesinin mümkün olamayacağına vurgu yapan CDÖP(2005) öncelikle coğrafya biliminin öğrencilerin, günümüz dünyasını anlamaya yönelik bakış açıları geliştirmelerine yardımcı olduğunu ve öğrencilerin coğrafya eğitimi ile dünyayı algılama, anlama ve değerlendirme açısından yaşadığı alandan küresel ölçüde doğa ve insana ait sistemler, süreçler ve dokulara yönelik coğrafi bilinç

kazandığını ifade etmektedir (<http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx?islem=1&kno=59>, E. T:21.10.2016).

2005-2006 Eğitim – Öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlayan Coğrafya Dersi Öğretim Programı, uygulanmaya başlandıktan sonra 17 Şubat 2009 ve 10 Eylül 2011 tarihlerinde olmak üzere iki defa revize edilmiş ve günün ihtiyaçlarına göre revize edilmeye devam edilmektedir. Ancak temelde bu program öğrencilerin yaşadıkları çevreyi algılamalarını hedeflese de öğrencilerin bir dünya algısı geliştirmelerini de önemser. Bu nedenle böylesine önemli bir dersin konularının ve disiplinlerinin çoğu eğitim kurumlarımızda halen öğretimi öğretmen merkezli olarak yürütülmektedir. Ders öğretmenlerin sadece düz anlatım ve benzeri dışında yöntem çeşitliliğine gitmemeleri ve ders araç- gereçlerinden yararlanmayı çoğu kez düşünmemeleri, farklı öğretim modelleri kullanmamaları öğrencilerin dersten sıkılmalarına ve soğumalarına neden olmaktadır. Oysa biz eğitimcilerin amacı öğrencilerin coğrafya dersine yönelik akademik başarılarının ve tutumlarının olumlu yönde nasıl geliştirileceği konusunda çalışmalar yapmak ve uygulanabilirliğini ortaya koymaktır. Bu anlamda tüm dünyada yoğun bir şekilde tartışılan farklı yöntem ve tekniklerin eğitimde kullanımına yönelik tartışmalar her geçen gün önemli bir bilgi birikimini literatüre kazandırmıştır.

Bu konuda bizim amacımız; bu literatürün ortaya koyduğu birikimden yararlanarak coğrafya eğitimine bilimsel yollarla yeni yöntemler ve materyaller kazandırmaktır. Bu yöntemlerden biri olabilecek yaratıcı yazma çalışmalarının, etkili eğitimi ve öğretimi gerçekleştirebilmek için kullanılması ile özellikle sosyal içerikli konuların öğretiminde önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

Bu yönden coğrafya, yaşadığımız dünya ve kendi hakkımızdaki önemli ve ilginç olaylar ve dağılışlarıyla ilgili birçok hikâye üretmek için oldukça elverişlidir. Öğrenciler, dünyayı algılama, anlama ve değerlendirirken kendi fikir ve bakış açılarını içeren hikâyeler oluşturarak önemli yetenekler ve anlamalar geliştirebilirler. Böylece yaratıcı yazma yoluyla oluşturulan hikâyelerin yapılandırmacı yaklaşımın coğrafya eğitimindeki rolünü yerine getirilmesine de katkı sunması beklenmektedir.

Öğrenilen yaşantılara ve bilgilere yönelik olarak yapılan çalışmalar “yaratıcı yazma yönteminin” mevcut programlarda yer alan ilişkili kavramların öğretiminde kullanılabileceğini göstermiştir. Bu öğretim modelini destekleyen Türkiye’deki belli başlı çalışmalarda; Demircioğlu-Demircioğlu vd, (2006); Şimşek, (2004); Şimşek, (2009), Demir-Akengin (2011); Akkuş, (2007); Öztürk-Otluoğlu, (2002) hikâyelerin, çocukların ilgisini çeken ve onları çalışmaya sevk eden özelliklere sahip olduğu ortaya koyulmuştur. Bu nedenle, hikâyelerin içerdikleri kavramların öğretiminde kullanılmalarının son derece faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu tür hikâyeler, ilişkili ve tutarlı fikirler oluşturan, bilgileri anlamlı ve hatırlanmaya değer kılan, bilgi içeriğinin sunumunda önemli avantajları olan araçlardır (Demircioğlu-Demircioğlu vd, 2006). Bu nedenle Coğrafya dersindeki konuların soyut olma durumundan somut olma durumuna geçmesini sağlamak ve öğrencilerin konuları daha iyi öğrenmesi için hikâye destekli sınıf içi etkinliklerden yararlanılmasının önemli olduğu görülmektedir.

Hikâyelere dayalı öğretim modelleri;

- Öğrencilerin dünya hakkındaki meraklarını artırmalı, bu merakı devam ettirmeli ve hatta dünya hakkında araştırma yapmak için cesaretlendirmelidir.

- Bireylerin bilimsel ve teknik konularla ilgilenmede kendilerine güven duymaları için çevresindeki fiziki ve beşeri olaylara karşı ilgi, hayranlık ve merak hislerini geliştirmelidir.

Yaratıcı yazma yönteminin bir başka önemli yanını Erdoğan-Yangın (2014,syf:441) şöyle aktarmışlardır; yazılı anlatım çalışmalarında tek doğru cevabı ve yalın bir anlatımı bekleyen öğretmenler, öğrencilerin yazı yazmaktan uzaklaşmalarına ve korkmalarına neden olur. Yazmaya korku ile yaklaşan öğrenciler kendi yeteneklerinden emin olamazlar. Öğrencilerin yeteneklerini devre dışı bırakmak onları pasif öğrenen konumuna iter. Oysaki yaratıcı yazmada öğrenciler yazılarına, öğretmenlerinin kendi düşüncelerinin özgünlüğüne önem verileceğini ve yazıda uymaları gereken sabit ifadeler olmadığını bilerek başlarlar. Öğrencilere kendi üslupları ile yazı yazmalarına izin vermek onların yaratıcılıkları artırır ve yazmanın mistik, ilahi bir güç olmadığını öğrenmelerine yardımcı olur.

Başka bir deyişle yaratıcı yazmanın en önemli amacı öğrencilerin sıkıcı, kendini tekrarlayan, monoton yazılar yazmak yerine özgün, akıcı, ilgi çekici bir şekilde duygu ve düşüncelerini ortaya koymalarını sağlamaktır (Temizkan, 2010).

Bunun yanı sıra öğretimde hikâyeler kullanılırken bazı kriterleri de göz önünde bulundurmak gerekir. Bu ölçütleri şu başlıklar altında toplayabiliriz; öğretim programına uygunluk, öğrenci düzeyine uygunluk, hikâyeye içeriğine uygunluk, dil ve anlatım yönünden uygunluktur (Demir-Akengin, 2011,s. 11-14).

Sonuç olarak yukarıda ele alınan yaratıcı yazma yaklaşımının; öğrencinin kendi yaşantı ve deneyimlerinden yola çıkarak gözlemlerini, hayal gücünü, dış dünyaya yönelik algılarını yansıtabilmesine; dili etkili ve yaratıcı kullanabilmesine olanaklar sağlayan, yazma öğretimi sürecinin her aşamasında öğrenciyi etkin kılan ve coğrafya öğretimindeki yaşanan sorunların çözümünde bir seçenek olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Değişen ve gelişen bir dünyada eğitim alanındaki yeniliklerin takip edilmesi ve bu yenilikleri uygulanabilir, ölçülebilir kalıcı ürünler ortaya çıkaran bir modelle desteklenmesi araştırmanın en önemli amacıdır. Bu bağlamda yapılacak deneysel araştırmalar ile farklı uygulamaların etkililiğinin ortaya koyulması oldukça önemlidir. Bu kapsamda bu araştırma, yaratıcı yazma uygulamalarının öğrencilerin coğrafya dersine yönelik akademik başarılarını nasıl etkileyeceğini ortaya koyması bakımından önem kazanmaktadır. Buradan hareketle yapılan araştırmada diğer çıktıların aşağıdaki gibi olması beklenmektedir:

- 1) Coğrafya öğretiminde “yaratıcı yazma öğretim modeli” nin kullanılabilirliğini tespit edilmesi,
- 2) Bu çalışmanın sonunda öğrencilerin yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının ortaya çıkarılarak, bu yetenekleri paylaşabilecekleri zeminler oluşturulması,
- 3) Coğrafya konularının öğretiminde özellikle araştırma kapsamında olan Türkiye'nin coğrafi özelliklerinin tanıtımının, yaratıcı yazma ile oluşturulacak olan görsel hikâyelerle ortaya koyulmasının önemli bir katkı olacağı,
- 4) Benzer araştırmaların yapılmasıyla zenginleşen coğrafya eğitim araştırmaları ile öğretim programlarının yapılması ve geliştirilmesi, sınıf ortamında kullanılan öğretim materyallerinin, metotların, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına örnek teşkil etmesi,

- 5) Tüm bunların yanı sıra 2005 yılında değişen geçen sürede revize edilen coğrafya müfredatının coğrafya eğitime etkilerini ortaya çıkarmada da katkısının olması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Öğrenime önemli katkıları olduğu ortaya koyulan yaratıcı yazma modeline yönelik deneysel çalışmalara coğrafya öğretiminde ulusal literatürde çalışmaya rastlanmaması bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmanın bu alandaki boşluğu bir parça olsun doldurmak ve sonraki çalışmalara kaynak olması açısından önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir.

Problem Cümlesi

Coğrafya dersinde yaratıcı yazma öğretim modeline göre öğrenim gören deney grubu öğrencileri ile programa dayalı öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerinin dersteki başarıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verileri toplama aracı ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler üzerinde durulmuştur.

2.1. Araştırmanın Modeli: Bu araştırma, öntest-sontest kontrol gruplu deneysel bir desende tasarlanmıştır. Bu araştırmanın deneysel desen olarak tasarlanmasının nedeni araştırmada seçilmiş olan başarıyı artırmaya yönelik yöntemin etkisini belirlemektir.

2.2. Çalışma Grubu: Araştırmaya katılan öğrenciler, 2012-2013 öğretim yılında, Bursa ili, Osmangazi İlçesi, Atatürk Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören 10. sınıflar arasından seçilmiştir. Bu sınıflar arasından 10 G sınıfı deney, 10 E sınıfı ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırma sürecinde deney grubuyla "Mekânsal bir sentez Türkiye" Öğrenme Alanı, "Türkiye'nin Yeryüzü Şekilleri ve Su Kaynakları" konusunda dört hafta yaratıcı yazma modeliyle elde edilen hikâye destekli etkinliklerle öğretim çalışmaları yapılmıştır. Kontrol grubuna ise programa dayalı öğrenme ortamı sunulurken, öğrencilerin kullanımına verilmiş olan 2012-2013 eğitim öğretim yılına ait 10.sınıf ders kitabındaki etkinlikler sıklıkla kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere ilişkin sayısal veriler tablo-1'de verilmiştir.

Tablo-1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Deney Ve Kontrol Gruplarına Göre Dağılımı

Grup	Atatürk Anadolu Lisesi	Toplam
Deney (10-G)	25	25
Kontrol (10-E)	-	25
Toplam	25	50

Araştırma, deney grubunda 25, kontrol grubunda 25 öğrenci olmak üzere toplam 50 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması: Araştırmanın alt problemlerinin istatistiksel analizi için gerekli verileri toplamak amacıyla; "Mekânsal bir sentez Türkiye" Öğrenme Alanı "Türkiye'nin Yeryüzü Şekilleri ve Su Kaynakları" konusunda yaratıcı yazma yönteminin öğrenci başarısına etkisini belirlemek amacıyla geliştirilen 25 maddelik başarı testi, Başarı testindeki maddeler CDÖP deki kazanımlara göre oluşturulmuş olup daha sonra alan uzmanları tarafından incelenmiştir. Ölçme aracının güvenilirliğini belirlemek için 11.sınıftan 90 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama sonucunda yapılan madde analizinde ölçme aracındaki maddelerin ortalama güçlük düzeyinin % 61,

maddelerin ayırt edicilik düzeyinin 0,43 olduğu tespit edilmiştir. Başarı testinin Kr20 güvenilirlik değerinin 0,80 olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlara göre başarı testinin iç tutarlılığının yüksek olduğu görülmüştür.

2.4. Uygulama Süreci: Araştırmada deneysel işlem süresince aşağıdaki basamaklar takip edilmiştir:

- 1) Deney ve kontrol grupları random yöntemiyle atanmıştır.
- 2) Deney ve kontrol gruplarının seçiminde öğrenci mevcutları dikkate alınırken, öğrencilerin önceki yıllara ait başarı puanları ve bireysel farklılıkları göz önüne alınmamıştır.
- 3) Araştırmacı tarafından öğrencilerine ‘‘Mekânsal bir sentez Türkiye’’ Öğrenme Alanı ‘‘Türkiye’nin Yeryüzü Şekilleri ve Su Kaynakları’’ konusunda yaratıcı yazma öğretim modelini yönetmek ve değerlendirmek üzere bir çalışma dosyası hazırlanmıştır. Gözlem formları ve bireysel değerlendirme formları günlük olarak değerlendirilmiştir. Bir sonraki ders için tespit edilen eksiklikler ortadan kaldırılmıştır.
- 4) Deney ve kontrol gruplarının araştırma değişkenleri ve önbilgiler açısından denk olup olmadığının belirlenmesi amacıyla her iki gruba başarı testi uygulanmıştır.
- 5) Kontrol grubunda ilgili konunun kazanımlarının gerçekleştirilmesinde araştırmacı, programa dayalı ders işlemiş olup 10. sınıf ders kitabındaki etkinlikleri de sıklıkla kullanmıştır. Bu grubun çalışma programının yaratıcı yazma yöntemiyle benzerlik göstermemesine dikkat edilmiştir.
- 6) Deney grubunda ise araştırma kapsamındaki yaratıcı yazma yöntemine göre tasarlanmış etkinlikler, uygun yöntem ve tekniklerle uygulanmıştır.
- 7) Deney grubu öğrencilerinin deney işlemi (oturumlar) süresince gelişmelerini değerlendirebilmek için ‘‘Öz değerlendirme formu’’ ve ‘‘grup içi değerlendirme formu’’ öğrencilere dağıtılmıştır. Öğrencilerin doldurduğu formlar incelenerek süreç içerisindeki gelişme ve kazanımları değerlendirilmiştir.
- 8) Araştırmacı önceki haftanın değerlendirilmesi, bir sonraki haftanın ise planlaması yaparken eksiklikleri tespit edip gerekli müdahaleleri gerçekleştirmiştir ve uygulamayı o an mevcut durumda ilgili kurumun öğretmeni iken kendisi yürütmüştür.
- 9) Ortaöğretim kurumları haftalık coğrafya ders saati 10. sınıflar sayısal gruplar için 2 saattir. Araştırmada ders planlaması 4 haftalık bir süre içinde toplam 8 ders saati olarak yapılmıştır.
- 10) Planlanan sürede yapılan çalışmalar sonucunda son başarı testi deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır.

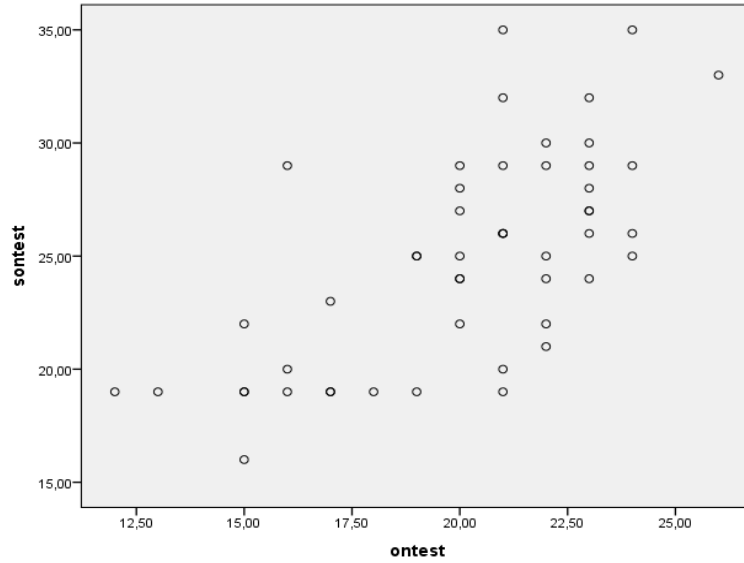
2.5. Verilerin Analizi: Çalışmada, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin etkinliklerden önce ve sonra uygulanan kavramsal başarı testinden aldıkları puanlar SPSS 12.0 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde; öğrencilerin kavramsal başarı testinden aldıkları puanlara ait ortalama değerler, bağımsız gruplar t testi ve kovaryans (ANCOVA) analizinden yararlanılmıştır. ANCOVA analizi, bir araştırmada etkisi test edilen bir faktör ya da

faktörlerin dışında, bağımlı değişken ile ilişkisi bulunan bir değişkenin ya da değişkenlerin istatistiksel olarak kontrol edilmesini sağlayan bir tekniktir.

Buna göre, ANCOVA analizinin varyans analizine göre, iki tür üstünlüğü olduğu söylenebilir. Bunlar; (a) hata varyansını azaltması nedeniyle daha büyük bir istatistiksel güç sağlaması ve (b) bir deneysel çalışmanın başlangıcında gruplar arası farkların olması durumunda deneydeki yanlılıkta bir azalma sağlamasıdır (Büyüköztürk, 1998: 92).

3.BULGULAR

Coğrafya dersinde yaratıcı yazma öğretim modeline göre öğrenim gören deney grubu öğrencileri ile programa dayalı öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerinin dersteki başarılarına yönelik bulgular;

Grafik 1: Öntest ve Sontest Sonuçları Puanlarının Dağılımı

Grupların öntest ve sontest puanlarının dağılımlarının incelendiği grafiğe göre, ön test ve son test puanları arasında doğrusal bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. (Grafik 1)

Tablo 2: Ön test ve Son test Sonuçlarına Göre Gruplar Arası Etki Düzeyleri

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Düzeltilmiş model	773,119 ^a	3	257,706	38,071	0,000
Kesme	101,481	1	101,481	14,992	0,000
Grup	3,226	1	3,226	0,477	0,493
Öntest	197,173	1	197,173	29,128	0,000
Grup *Öntest	0,439	1	0,439	0,065	0,800
Hata	311,381	46	6,769		
Toplam	32085,000	50			
Düzeltilmiş toplam	1084,500	49			

a. R Squared = 0,713 (Adjusted R Squared = 0,694)

Tablo 3: Araştırma Grubunun Levene Test Sonucu

F	df1	df2	p
1,860	1	48	0,179

Buna göre regresyon eğimlerinin eşitliği için yapılan istatistiksel analiz sonuçlarında $F= 0,065$ ve $p=0,800$ olarak belirlenmiş (Tablo 2), grup varyanslarının homojenliği için bakılan levene test sonucunda da ($F=1,860$, $p=0,179$) grup varyansları homojen olarak saptanmıştır. (Tablo 3)

Tablo 4: Deney Kontrol Gruplarının Betimsel İstatistikleri

Grup	N	Ortalama	Düzeltilmiş Ortalama
Kontrol	25	21,56	22,33
Deney	25	28,24	27,46

Düzeltilmiş ortalama puanları incelendiğinde deney grubundaki öğrencilerin son test puanlarının, kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. (Tablo 4)

Tablo 5: Araştırma Grubunun Ön test ve Son test Puanlarının Tek Değişkenli Analizi

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Ön test	214,900	1	214,900	32,391	0,000
Grup	290,052	1	290,052	43,719	0,000
Hata	311,820	47	6,634		
Toplam	32085,000	50			

Grupların öntest puanlarına göre, düzeltilmiş sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($F=43,719$, $P=0,000$)saptanmıştır. Bu sonuca göre deney grubunda uygulanan yöntemin, öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir.(Tablo 5).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma probleminin analizinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin 10. sınıf coğrafya dersi “Mekânsal bir sentez Türkiye” Öğrenme Alanı “Türkiye’nin Yeryüzü Şekilleri ve Su Kaynakları” öğrenme alanı başarı puanlarının gruplara (deney-kontrol), ölçümlere (ön test- son test) ve bunların ortak etkisine göre farklılaşp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

Analiz sonuçlarına göre yaratıcı yazma modelinin uygulandığı deney grubu öğrencileri ile programa dayalı öğretimin yapıldığı kontrol grubu öğrencilerinin“Mekansal bir sentez Türkiye” Öğrenme Alanı “Türkiye’nin Yeryüzü Şekilleri ve Su Kaynakları” öğrenme alanı testine ait başarı puanlarının deney öncesinden sonrasına farklılık gösterdiği, yani farklı işlem gruplarında (deney ve kontrol grubu) tekrarlı ölçümler

faktörlerinin "Çevre ve Toplum" öğrenme alanı testi başarı düzeyleri üzerindeki ortak etkilerinin anlamlı olduğu bulunmuştur.

Benzer şekilde yaratıcı yazma yönteminin öğretimde kullanılmasının faydaları yapılmış olan ulusal ve uluslararası birçok araştırmada belirtilmiştir(Ak,2011; Göçer, 2010; Brooks, Lisa, 1993; Öztürk, 2007;Demirbaş, 2005; Sutherland ve Topping, 1999; Kuvanç, K.E.B.(2008). Bu amaçla coğrafya öğretiminde günlük hayatla yakından ilişkili konuların öğrenciler tarafından daha iyi öğrenilmesi için yaratıcı yazma yönteminden yararlanılmalıdır. Sidekli, Tangülü ve Yangın tarafından 2013 yılında yapılan çalışmada sosyal bilgiler öğretiminde hikâye destekli öğretimin öğrencilerin akademik başarısının artmasında etkili olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde Şimşek'in (2004) "İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularının Öğretiminde Hikâye Anlatım Yönteminin Etkililiği" adlı çalışması ve Şimşek'in (2004) "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihsel Hikâyeye Yönelik Öğretmen Görüşleri" isimli araştırmasında, ulaşılan bulgularla paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

Yaratıcı yazma yönteminin coğrafya öğretiminde etkililiğinin daha fazla bilimsel çalışma ile tespit edilmesi durumunda, coğrafya ders kitaplarında kullanılması ve bu modele uygun öğretmen kılavuz kitaplarının hazırlanması ile bu modelin daha etkin kullanımını artıracığı düşünülmektedir.

Uygulamalar sırasında yapılan gözlemler; öğrencilerin coğrafya konu ve kavramları ile ilgili fikirlerini geliştirmede, ilgilerini konuya çekmede, hayal güçlerini harekete geçirmede öğrencilerin hislerini ve duygularını kullanmada etkili bir yöntem olduğu düşünülmektedir. Ayrıca yaratıcı yazma etkinliklerinde öğrenciler seçim, ilgi ve hayal güçlerini kullanarak dünya algılarını ortaya koymaktadırlar. Özellikle coğrafyada alan gezilerinden sonra yapılacak olan yaratıcı yazma etkinlikleri sayesinde öğrenciler çevrelerindeki olayları birbiri ile ilişkilendirebilir ve ortaya koydukları yorumlar ile daha iyi öğrenme sağlayabilirler.

5. KAYNAKÇA

- AK, E. (2011). "Yaratıcı Yazma Tekniklerinin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersindeki Yazılı Anlatım Becerileri Üzerindeki Etkisi", Yüksek Lisans Tezi,*Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.
- BROOKS, LİSA, M. (1993). "Creative Writing In The Middle Schools", *Annual Meeting National Council of Teachers of English*, Pittsburgh.
- BRUNER, J.(1996)."The Culture of Education". Cambridge, USA: Harvard UniversityPress.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. 1998. "Kovaryans analizi (Varyans analizi ile karşılaştırmalı bir inceleme)".*Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 31(1), 91-105.
- DEMİR, S. B. Ve Akengin, H. (2011). "Hikâyelerle Sosyal Bilgiler Öğretimi", Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- DEMİRBAŞ, A. (2005). "Biyoloji Öğretiminde Yaratıcı Yazma Uygulamaları". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.

- DEMİRCİOĞLU, H. DEMİRCİOĞLU, G. & AYAS, A. (2006). "Hikâyelerle Kimya Öğretimi". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:30 Syf;110-119
- ERDOĞAN, Ö. & YANGIN, B. (2014). "Süreç Temelli Yaratıcı Yazma Uygulamalarının Yazılı Anlatıma ve Yazmaya İlişkin Tutuma Etkisi". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. efdergi.ibu.edu.tr
- GÖÇER, A. (2010). "Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi, Writing Education In Turkish Teaching". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal Of International Social Research*, Volume: 3 Issue: 12 Summer
- KARABAĞ, S & ŞAHİN, S. (2007). "Coğrafya Eğitiminin Önündeki Engeller ve Geleceği". (Editörler: Karabağ, S. ve Şahin, S.). Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi. Ankara. Gazi Kitapevi, ss.294.
- KARASAR, N. (2012). "Bilimsel Araştırma Yöntemi". Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KUVANÇ, K., & BURCU, E. (2008). "Yaratıcı Yazma Tekniklerinin Öğrencilerin Türkçe Dersine İlişkin Tutumlarına ve Türkçe Dersindeki Başarılarına Etkisi". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- MEB. (2005). "Coğrafya Dersi Öğretim Programı", Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB), Ankara.
- ÖZTÜRK, E. (2007). "İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Becerilerinin Değerlendirilmesi, (Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- Öztürk, C. ve Otluoğlu, A. (2002). "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler Yazılı Materyaller", Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- ÖZTÜRK, M. (2007). "Coğrafya: Gelişimi, İçeriği, Eğitimi". (Editörler: Karabağ, S. ve Şahin, S.). Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi. Ankara. Gazi Kitapevi, ss.294.
- RICHARDSON, V. (2003). "Constructivist Teacher Education", London. University of Michigan.
- SİDEKLİ, S., TANGÜLÜ, Z., & YANGIN, S. (2013). "Sosyal Bilgiler Öğretimi: Öğretmenim Bana Hikâye Anlatır mısın?". *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6/4.
- SUTHERLAND, J.A. VE TOPPING, K.J. (1999). "Collaborative Creative Writing in Eight Years Old: Comparing Cross-ability Fixed Role and Same-ability Reciprocal Role Pairing". *Journal of Research in Reading*, 22(2), 154-179.
- ŞİMŞEK, A. (2004). "İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularının Öğretiminde Yaratıcı yazma Yönteminin Etkililiği", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı: 2 (4), s. 495-509.
- ŞİMŞEK, A. (2004). "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihsel Hikâyeye Yönelik Öğretmen Görüşleri". XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Cilt IV, Ankara: Gazi Üniversitesi Yay.

- ŞİMŞEK, A. (2009). “Sosyal Bilgiler Dersinde Bir Öğretim Materyali Olarak Edebi Ürünler”, Sosyal Bilgiler Öğretimi (Ed. Mustafa Safran), Pegem A Yayıncılık, Ankara
- TEMİZKAN, M. (2010) Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Yazma Becerilerinin Geliştirilmesi, TÜBAR-XXVII-Bahar.
- ÜN AÇIKGÖZ, K. (2004). “Aktif Öğrenme”, *Eğitim Dünyası Yayınları*, Altıncı Baskı, İzmir
- WOOD, D. (1997) “How Children Think and Learn” (2. Ed.) Oxford: Blackwell.
- WOODS, P. (1996). “Researching the Art of Teaching: Ethnography for educational use”. London: Routledge.
- <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx?islem=1&kno=59> E.T: 21.10.2016